

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Pannerden – Westervoort

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

7 juni 2023 / projectnummer: 3712

1 Advies voor de inhoud van het MER

Waterschap Rijn en IJssel wil de dijk versterken vanaf de Pannerdense Waard bij Pannerden tot aan de A12-brug over de IJssel bij Westervoort (zie Figuur 1). Uit toetsing blijkt namelijk dat een groot deel van deze dijk niet voldoet aan de nieuwe veiligheidsnorm voor dijken. Voor het besluit over het project (hierna 'project PanWes') wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Dit gebeurt in twee fasen. In fase 1 worden de milieugevolgen van de zogenoemde kansrijke alternatieven onderzocht. In deze fase wordt ook een voorkeursalternatief gekozen. In fase 2 wordt dit voorkeursalternatief meer uitgewerkt en worden de milieugevolgen daarvan in meer detail onderzocht. De provincie Gelderland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER voor beide fasen.

Essentiële informatie voor het MER

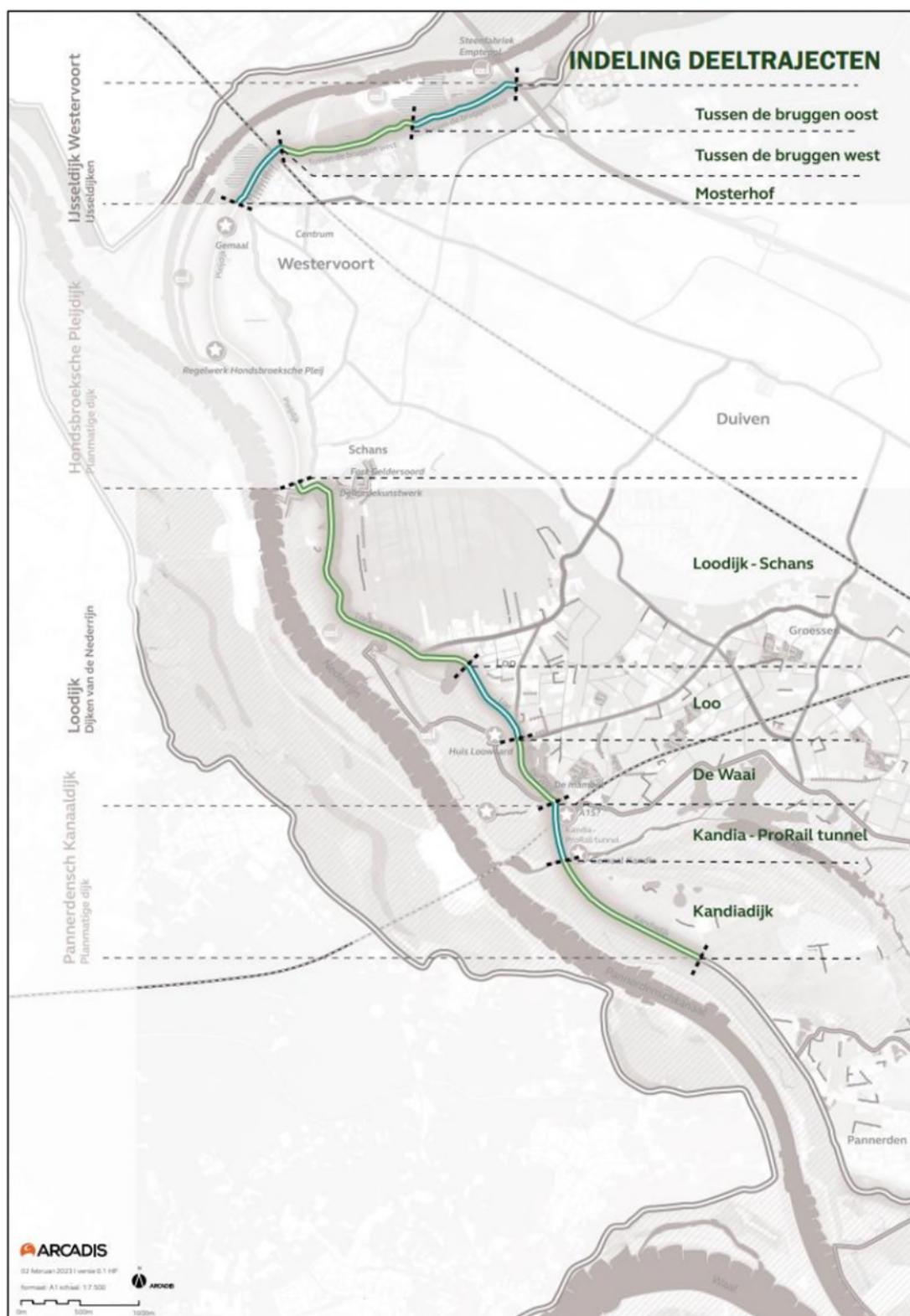
De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over project PanWes het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- **De achtergrond en de doelstellingen van het project:** leg uit wat de veiligheidsopgave is. Benoem de primaire en secundaire doelstellingen en de meekoppelkansen en bespreek de onderlinge relatie.
- **Het alternatievenonderzoek:** ontwikkel alternatieven die de verschillende keuzemogelijkheden verkennen, waaronder een meest natuurvriendelijk alternatief. Geef ook aan in hoeverre deze bijdragen aan de doelen van het project. Geef aan waarom bepaalde bouwstenen zijn afgefallen in de selectie van kansrijke alternatieven.
- **Het beoordelingskader en de milieugevolgen:** geef aan welke milieuaspecten worden onderzocht en getoetst. Noem de indicatoren waarmee de beoordeling plaatsvindt. Geef voor elk alternatief een overzicht van de gevolgen voor het milieu. Zorg dat in ieder geval de maximale negatieve gevolgen voor het milieu in beeld komen. Maak duidelijk welke (mogelijke) milieugevolgen nog in meer detail worden onderzocht in MER fase 2.
- **Het voorkeursalternatief:** leg uit waarom voor het voorkeursalternatief is gekozen, en welke rol de milieugevolgen daarbij hebben gespeeld.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Voor omwonenden en belanghebbenden moet de samenvatting ook goed te begrijpen zijn.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie reikwijdte en detailniveau voor project PanWes¹ (hierna 'NRD'). Ze herhaalt slechts punten die al in de notitie aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

¹ Arcadis, 2023. Notitie reikwijdte en detailniveau Dijkversterking Pannerdense Waard – Westervoort Waterschap Rijn en IJssel.

Figuur 1: Overzicht van project PanWes met de verdeling in de deeltrajecten. Bron NRD.

Aanleiding MER

Waterschap Rijn en IJssel wil de dijk versterken vanaf de Pannerdense Waard bij Pannerden tot aan de A12-brug over de IJssel bij Westervoort. Op dit traject voldoet 8,8 km dijk van de totale 11,4 km niet aan de veiligheidsnormen die in 2017 zijn vastgesteld. Deze dijkversterking maakt onderdeel uit van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Een m.e.r.-procedure wordt doorlopen omdat de goedkeuring van het projectbesluit door Gedeputeerde Staten van Gelderland voor het aanpassen van een primaire waterkering m.e.r.-beoordelingsplichtig is. Het betreft immers "werken ter beperking van overstromingen" (categorie K4 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet). Het waterschap heeft ervoor gekozen om niet eerst een m.e.r.-beoordeling uit te voeren, maar om direct een project-MER op te stellen.

De besluitvorming over het projectbesluit wordt gefaseerd volgens de Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-systematiek. Hierin zijn twee fases onderscheiden: de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. De NRD vormt het startpunt van de verkenningsfase. Deze fase leidt uiteindelijk tot een voorkeursalternatief. In de planuitwerkingsfase wordt dit voorkeursalternatief gedetailleerder uitgewerkt.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland – besluit over de dijkversterking Pannerdense Waard – Westervoort.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3712 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond, probleemstelling en doelen

2.1 Achtergrond

De NRD bevat een duidelijke beschrijving van de achtergrond van de dijkversterking Pannerdense Waard–Westervoort (PanWes). Deze kan worden overgenomen in het MER. PanWes is onderdeel van het dijktraject Spijk–Westervoort, waarvan een groot gedeelte niet voldoet aan de veiligheidsnorm. PanWes wordt als eerste deeltraject gerealiseerd vanwege de urgentie van de veiligheidsopgave en vanwege de samenhang met Rivierklimaatpark IJsselpoort. Het hoofddoel van de dijkversterking is het voldoen aan de veiligheidsopgave. Daarnaast geeft het project invulling aan doelen voor ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid. Daarbij speelt ook het omgevingsproces een rol. Het projectgebied is opgeknipt in tracédelen om rekening te houden met de verschillen in de veiligheidsopgave en de omgeving langs PanWes.

2.2 Veiligheidsopgave

In de NRD staat dat voor dit deeltraject vier faalmechanismen relevant zijn: piping, macrostabiliteit binnenwaarts, grasafschuiving binnentalud en hoogte. Uit de NRD en het daarin opgenomen kaartmateriaal blijkt duidelijk over welke lengtes (8,8 km van de in totaal 11,4 km) en op welke tracédelen de verschillende opgaven van toepassing zijn. De NRD geeft geen informatie over de omvang van de opgaven voor de verschillende faalmechanismen. Wel wordt voor de hoogteopgave aangegeven dat deze maximaal 0,3 m bedraagt. Aangegeven is dat het nader vaststellen van deze opgaven onderdeel is van de verkenningsfase.

De Commissie kan deze werkwijze volgen, maar heeft daarbij nog enkele opmerkingen. De bandbreedte van de mogelijke opgave wordt niet gedefinieerd. Doordat de omvang van de opgaven nog niet bekend is, is op dit moment nog niet goed vast te stellen wat de omvang van de ingrepen moet zijn. Daarmee is ook niet duidelijk welke alternatieven en varianten daarbij redelijkerwijs in beschouwing genomen moeten worden. Hierdoor kan ook nog niet goed beoordeeld worden of alternatieven of varianten op voorhand kunnen afvallen.

Om goed inzicht te krijgen in de benodigde maatregelen om op dit dijktraject te voldoen aan de eisen, is een gedetailleerde beschrijving van de opgave in het vervolg van het MER van belang. Geef daarom in het vervolg kwantitatief inzicht in de veiligheidsopgave voor het dijktraject op basis van de relevante faalmechanismen. Geef daarbij ook aan of er afhankelijkheden in de mogelijke oplossingen bestaan. Zo kan de stabiliteitsopgave mogelijk verminderd worden door minder overslag toe te staan.

2.3 Doelstellingen

In de NRD staat dat er primaire en secundaire doelstellingen zijn. De primaire doelstelling van het project is de veiligheidsopgave. De secundaire doelstellingen zijn ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en draagvlak. Voor verschillende deelaspecten is in de NRD onderscheid gemaakt in een basis en een hoog ambitieniveau. Daarnaast wordt in de NRD gesproken van raakvlakprojecten, meekoppelkansen en leidende principes.

De Commissie merkt op dat het onderscheid tussen secundaire doelstellingen, ambities, randvoorwaarden en meekoppelkansen soms lastig te volgen is. Sommige 'basisambities' lijken feitelijk randvoorwaarden te zijn, bijvoorbeeld omdat deze nodig zijn om aan wettelijke eisen of beleidsuitgangspunten te voldoen. Daarnaast zijn de basisambities en hoge ambities niet altijd duidelijk tegen elkaar afgezet. Zo is de basisambitie voor cultureel erfgoed het 'behouden waar mogelijk', maar de hoge ambitie is niet beschreven. Het behalen van (hoge) ambities en het benutten van meekoppelkansen is in enkele gevallen afhankelijk van (financiering door) andere partijen.

De status van de 'leidende principes voor ruimtelijke kwaliteit' en de relatie daarvan met de beschreven ambities is ook nog niet geheel duidelijk. De tabel in paragraaf 2.3.1 suggereert dat deze principes onderdeel zijn van de 'hoge ambitie'. Elders in de NRD lijken deze principes echter te behoren tot de basisambitie. Hierdoor is het niet duidelijk of bepaalde principes als basis of hoge ambitie gelden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het principe 'de

dijk als natuurinclusieve en circulaire dijk' en het versterken van NNN zoals beschreven in het ruimtelijk kwaliteitskader.²

Beschrijf in het MER de secundaire doelstellingen zo concreet mogelijk, zodat deze gebruikt kunnen worden voor het formuleren van onderscheidende alternatieven en varianten, en voor het toetsen daarvan aan het doelbereik (de mate waarin doelen worden bereikt). Het is niet uitgesloten dat (primaire en/of secundaire) doelstellingen conflicteren. Daarom is van belang dat het doelbereik voor elk van de doelstellingen inzichtelijk wordt. Maak duidelijk in hoeverre ambities als randvoorwaarde voor de dijkversterking gelden. Geef ook aan op welke manier de leidende principes zijn afgestemd met de basis en hoge ambities.

2.4 Beleidskader en te nemen besluiten

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het voornemen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Europese regelgeving, waaronder de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water;
- relevante nationale wetgeving, waaronder de Wet natuurbescherming en de Waterwet/Omgevingswet;
- relevant nationaal beleid, zoals het Deltaprogramma, de Beleidslijn Grote Rivieren, Programma Integraal Riviermanagement (IRM) en Nationaal Programma Landelijk Gebied;
- relevant waterbeleid van Provincie en Waterschap en provinciaal natuurbeleid, vooral over de ontwikkeling van het Nationaal Natuurnetwerk en de groene ontwikkelingszone.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de goedkeuring van het projectbesluit onder de Omgevingswet. De besluitvorming hierover wordt gefaseerd volgens de MIRT-systematiek. De NRD vormt het startpunt van de *verkenningsfase*, die uiteindelijk leidt tot een voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief wordt gepubliceerd, zodat zienswijzen en advies kunnen worden ingediend. Hierbij wordt ook een eerste versie van het MER (MER fase 1) gepubliceerd om de keuze van het voorkeursalternatief te onderbouwen.³

Het voorkeursalternatief wordt vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van het Waterschap Rijn en IJssel en vormt de basis voor de *planuitwerkingsfase*. In deze fase vindt gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief plaats. Voor de besluitvorming over het projectbesluit Omgevingswet wordt het MER aangevuld (MER fase 2). Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

² Het ruimtelijk kwaliteitskader was op verzoek van de Commissie nagestuurd door de initiatiefnemer. Bosch en Slabbers 2022. Ruimtelijke Kwaliteitskader Dijkversterking Spijk-Westervoort Deeltraject 1: Pannerdense waard - Westervoort (PWW).

³ De NRD geeft aan dat de Commissie in deze fase zal worden gevraagd om advies uit te brengen over het MER fase 1.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteiten zo uitgebreid als nodig is voor een goede effectbeschrijving. Geef inzicht in de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik). Breng (mogelijke) verschillen in het werkgebied per alternatief in beeld. Beschrijf de fasering en duur van de uitvoering, de herkomst en aan- en afvoer van materiaal.

Maak voor het in beeld brengen van de huidige situatie in het plangebied gebruik van duidelijk kaartmateriaal en lengte- en dwarsprofielen. Een goed beeld van de specifieke kenmerken van het plangebied is van groot belang om de effecten van de ingrepen goed te kunnen begrijpen. Voorbeelden van deze kenmerken zijn reliëf, landgebruik, bebouwing, infrastructuur, cultureel erfgoed, landschappelijke structuren, natuurwaarden en waterlopen. Zoom specifiek in op locaties waar alternatieven en varianten zich van elkaar onderscheiden. Zoom ook in op locaties waar zich lokaal knelpunten of kansen kunnen voordoen.

3.2 Bouwstenen en alternatieven

In de NRD staat dat verschillende stappen worden doorlopen om in de verkenningsfase tot een voorkeursalternatief te komen. In hoofdstuk 5 zijn bouwstenen beschreven die gebruikt worden om 'mogelijke alternatieven' samen te stellen. Uit de mogelijke alternatieven worden 'kansrijke alternatieven' geselecteerd om nader te onderzoeken.

Figuur 5.2 van de NRD geeft een overzicht van mogelijke alternatieven per deeltraject. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen veiligheidsmaatregelen (twee tot zes mogelijke alternatieven per deeltraject) en bouwstenen voor ruimtelijke kwaliteit die daarmee te combineren zijn. Dit leidt tot een zeer groot aantal mogelijke combinatiealternatieven.

De Commissie beveelt aan om het aantal te onderzoeken combinatiealternatieven in het MER te beperken. Ga bij de ontwikkeling van alternatieven zoveel mogelijk uit van de 'hoge ambities' voor ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid, waaronder een 'maximaal natuurinclusief alternatief' (of meest natuurvriendelijk alternatief) en betrek daarbij mogelijke kansen voor natuur.⁴ Dit geeft inzicht in de mate waarin het behalen van de secundaire doelstellingen haalbaar is binnen de randvoorwaarde van de primaire doelstelling waterveiligheid. Beschrijf welke alternatieven zijn afgevallen in de trechtering naar kansrijke alternatieven. Geef aan op welke wijze de milieugevolgen een rol speelden in deze keuzes. Beschrijf ook welke keuzes worden doorgeschoven naar MER fase 2, waarin het voorkeursalternatief gedetailleerd wordt uitgewerkt.

⁴ Denk bij mogelijke kansen aan mogelijkheden voor de aanleg van ecologische verbindingen met natuur haaks op het dijktraject (zoals een amfibieëntunnel en/of ecotunnel voor soorten als de bever) en parallel aan het dijktraject (zoals bloem/kruidenrijke bermen, poelen, hoogwatervluchtplaatsen en foerageerplaatsen voor de bever).

3.3 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de ‘autonome ontwikkeling’ verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Bespreek in ieder geval de samenhang met Rivierklimaatpark IJsselpoort. Ga in op hoe het aansluit, mogelijke cumulatie van milieugevolgen en de meerwaarde door koppelkansen.

Voor zover toekomstige ontwikkelingen nog onzeker zijn kan in het MER gebruik worden gemaakt van een gevoeligheidsanalyse. Dit is alleen relevant voor zover deze ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op het te nemen besluit of andersom.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen en beoordelingskader

Onderzoek de alternatieven in het MER fase 1 op de aspecten die voor de keuze tussen alternatieven onderscheidend zijn. Dit zijn met name het doelbereik en effecten met een permanent en/of bovenlokaal karakter. Het detailniveau moet zodanig zijn, dat een goed onderbouwde keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Daarnaast moet worden aangetoond dat het voorkeursalternatief uitvoerbaar is binnen wet- en regelgeving, eventueel na uitvoering van mitigerende maatregelen. De verschillende alternatieven en onderdelen daarvan kunnen als bouwstenen worden gebruikt bij het vormen van het voorkeursalternatief. Beschrijf in het MER daarom de effecten van de alternatieven, indien relevant, per deeltraject/dijkvak.

Beschrijf de alternatieven en meekoppelkansen zo uitgebreid als nodig is om een goede effectbeoordeling en vergelijking van alternatieven mogelijk te maken. Motiveer voor verschillende thema's de omvang van het studiegebied. Geef waar relevant inzicht in:

- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik);
- de benodigde hoeveelheden zand, klei en andere (dijkbekledings)materialen en de gewenste kwaliteit van de te gebruiken grond (zowel fysisch als chemisch). Geef door middel van een grondbalans aan in hoeverre grond van welke kwaliteit van buiten het plangebied moet worden aangevoerd. Leg hierbij nadrukkelijk het verband met de uitvoering van het Rivierklimaatpark IJsselpoort;
- de logistiek van de aanvoer van grond en andere materialen in relatie tot de bestaande (weg)infrastructuur en de in dat kader te treffen voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de aanleg (en verwijdering) van tijdelijke depots;
- de fasering en doorlooptijd van de uitvoering;
- cumulatie van effecten, vooral in samenhang met het Rivierklimaatpark IJsselpoort;
- mogelijke mitigerende maatregelen en de mate waarin hiermee negatieve effecten verminderd worden.

Beoordelingskader

Hoofdstuk 6 van de NRD geeft aan op welke aspecten de alternatieven in het MER beoordeeld zullen worden. Daarbij is onderscheid gemaakt in de hoofdthema's doelbereik, haalbaarheid en kosten. Onder haalbaarheid zijn alle relevante omgevingsthema's opgenomen. De term 'haalbaarheid' wekt de suggestie dat het effectenonderzoek zich vooral richt op het voorkomen van negatieve effecten met juridische gevolgen voor de uitvoerbaarheid van de dijkversterking. De term wekt minder de suggestie dat het zich ook richt op de algemene effecten (zoals bijvoorbeeld op de beleving van het dijklandschap) en op mogelijke positieve effecten. De Commissie beveelt aan om dit in het MER explicieter aan te geven. Het opsplitsen van 'ruimtelijke kwaliteit' in verschillende categorieën kan een uitkomst bieden. De Commissie denkt ook aan het beschrijven van alle mogelijke positieve en negatieve effecten op de ruimtelijke kwaliteit en deze niet te beperken tot wat wettelijk beschermd is.

In de volgende subparagrafen geeft de Commissie adviezen voor een aantal inhoudelijke aspecten, aanvullend op de NRD. Deze aanbevelingen richten zich op het MER als geheel, dat wil zeggen fase 1 en fase 2 tezamen, tenzij anders aangegeven. Het MER fase 1 richt zich op aspecten die onderscheidend zijn voor de keuze tussen de alternatieven. Mer fase 1 richt zich ook op aspecten die bepalend (kunnen) zijn voor het bereiken van de doelstellingen en voor de uitvoerbaarheid van het voornemen. Het detailniveau moet zodanig zijn, dat een goed onderbouwde keuze voor een voorkeursvariant kan worden gemaakt, waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen. In het MER fase 2 zullen de effecten te zijner tijd op een hoger detailniveau en meer locatiespecifiek worden beoordeeld. Het gaat hier onder andere om het beschrijven en beoordelen van de inrichtings- en beheersaspecten van de voorkeursvariant. In MER fase 2 gaat het vooral om milieugevolgen die niet of nauwelijks onderscheidend zijn voor de keuze tussen de varianten, zoals (tijdelijke) hinder. Ook wordt hier ingegaan op (mogelijke) mitigatie.

4.2 Bodem en water

Beschrijf in het MER:

- de bestaande kwaliteit van de te vergraven bovengrond en de effecten hiervan in het geval van een eventuele afvoer ervan;
- zettingsgevoeligheid van de bodem zowel ter plaatse van de dijkvakken als in de directe omgeving en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing;
- eventueel aanwezige (lokale) bodemverontreinigingen, zoals bij Driegaarden⁵, en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan;
- veranderingen in grondwaterstanden en -stromingen (kwel), met name binnendijks van de bestaande keringen. Geef aan hoe met deze effecten kan worden omgegaan.

4.3 Cultureel erfgoed en landschap

De dijkversterking vindt plaats in een cultuurhistorisch rijke omgeving. In meerdere zienswijzen werd het belang van het behoud daarvan benadrukt. De erfgoedwaarden zijn in beeld gebracht op een waardenkaart. Gebruik deze waardenkaart voor de beoordeling van

⁵ Deze voormalige vuilstort werd voorheen de 'bult van Putman' genoemd.

eventuele effecten op de omgeving. De Commissie beveelt aan om daarin in ieder geval ook de volgende waardencategorieën op te nemen:

- archeologische verwachtingswaarden: om de kans op het toevallig aansnijden van onontdekte archeologische sites zo klein mogelijk te houden;
- landschappelijk groen erfgoed: denk hierbij bijvoorbeeld aan rijen knotwilgen, bomen, hagen, poeltjes, en hoogteverschillen.

Beschrijf hoe deze en andere waarden door de alternatieven worden beïnvloed en welke mogelijkheden er zijn om de negatieve gevolgen voor cultureel erfgoed en landschap te minimaliseren.

Bij ingrepen die naar hun aard en schaal grote en onomkeerbare effecten hebben op hun omgeving, is het van belang de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden los te beschouwen van eventuele positieve effecten van de alternatieven. Dit omdat anders uit de dan resulterende neutrale of licht negatieve score in de effectbeoordeling ten onrechte de indruk kan ontstaan, dat er geen effecten/veranderingen zijn.

4.4 Natuur

4.4.1 Natuurwaarden algemeen

Om een goede basis voor de effectbeschrijving voor natuur in het MER op te kunnen nemen, is het noodzakelijk om een globale omgevingsanalyse van het studiegebied te maken.⁶ Maak onderscheid in deelgebieden met een verschillend karakter en geef waardevolle gebiedsdelen op kaart aan. Geef een algemeen beeld van de belangrijkste processen en problemen, de natuurwaarden, de verschillende leefgebieden en de aanwezige soortgroepen. Geef vervolgens aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn, en hun onderlinge relaties.⁷ Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied.

4.4.2 (Beschermd) soorten

Beschrijf welke soorten planten en dieren, inclusief de wettelijk beschermde soorten, te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en hoe ze (wettelijk) beschermd zijn. Ga in op de mogelijke gevolgen van de alternatieven voor deze soorten en hoe dit zich verhoudt tot de verbodsbepalingen uit de wetgeving. Beschrijf met welke maatregelen negatieve effecten voorkomen of verminderd worden. Motiveer (indien relevant) op grond waarvan wordt verwacht dat een ontheffing of omgevingsvergunning wordt verleend. Dit geeft een beeld van de uitvoerbaarheid van het project.

⁶ Hiervoor kan bijvoorbeeld een landschapsecologische systeemanalyse (LESA) worden ingezet. Bij deze analyses worden mogelijke drukfactoren op de natuur bepaald, zoals stikstof, water, bodem en klimaatverandering. Deze thema's zijn met elkaar verbonden en hebben invloed op elkaar. Door middel van een systeemanalyse kan de huidige toestand van het systeem worden vastgesteld, evenals de belangrijkste drukfactoren en bepalende (gebieds)processen. Verdere analyse kan leiden tot een beter begrip van de omvang en belangrijkheid van deze factoren, waarmee de huidige toestand van het systeem kan worden verklaard.

⁷ Benut hiervoor de (eventueel) beschikbare informatie uit bijvoorbeeld de natuurdoelanalyses voor Natura 2000-gebieden.

4.4.3 Beschermd gebied

Beschrijf de mogelijke invloed van de alternatieven op beschermd natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Groene ontwikkelingszone (GO). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het project niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking) die in het MER moeten worden beschreven. Ga indien relevant in op mitigerende maatregelen.

Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermd gebieden. Hierna volgen aandachtspunten per gebiedstype.

Natuur Netwerk Nederland (NNN) en groene ontwikkelingszone (GO)

Beschrijf voor de gebieden uit het NNN in en rond het plangebied de wezenlijke kenmerken en waarden. Onderzoek welke gevolgen de alternatieven op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden hebben. Houd daarbij rekening met externe werking. Voor het NNN geldt provinciaal beleid. Geef aan hoe het NNN provinciaal is uitgewerkt en of een alternatief is beschreven dat hierin past. Breng de (eventuele) compensatieopgave in beeld. Geef daarbij aan hoe die opgave wordt ingevuld waarbij de ecologische samenhang van het NNN wordt gewaarborgd.

Ga na welke gebieden onderdeel zijn van de GO.⁸ Beschrijf de kernkwaliteiten en de gevolgen van de ontwikkeling hiervoor. Toets deze gevolgen aan het beschermingsregime GO zoals opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland. In deze verordening staat onder andere dat bij ontwikkelingen in het gebied de natuur versterkt moet worden, ook als geen natuur verloren gaat. Geef aan hoe aan de regels in de Omgevingsverordening wordt voldaan.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf voor de relevante Natura 2000-gebied(en):

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen (waaronder het recent aangewezen habitatype 'glanshaverhooiland'⁹) en geef aan of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden;
- de actuele en verwachte populatieomvang aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of de alternatieven gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden en geef duidelijk aan in hoeverre het effect verschilt per alternatief. Maak hierbij onderscheid tussen effecten tijdens de aanleg- en gebruiksfase. Beoordeel of sprake is van verstoring in de aanlegfase, bijvoorbeeld door geluid, trillingen of optische verstoring. Ga hierbij ook in op effecten die verder reiken, zoals het gevolg van stikstofemissies in de aanlegfase op stikstofgevoelige habitattypen en kwalificerende vogelsoorten die afhankelijk zijn van stikstofgevoelig leefgebied. Ga na of tijdens de gebruiksfase effecten ontstaan zoals extra verstoring en/of emissies door bijvoorbeeld toenemend verkeer of recreatie. Breng

⁸ Voor meer informatie, zie <https://www.gelderland.nl/themas/natuur/natuurwetten-en-regels/regels-groene-ontwikkelingszone>.

⁹ Het belang van dit recent aangewezen Natura 2000-gebied en diens bescherming werd ook benadrukt in meerdere zienswijzen.

vervolgens maatregelen in het MER in beeld waarmee de effecten (bijvoorbeeld in de vorm van stikstofdepositie en verstoring) zoveel mogelijk voorkomen worden. De Commissie denkt voor deze dijkversterking bijvoorbeeld aan:

- het inzetten van elektrisch of schoner materieel (Stage IV/V) waar mogelijk;
- het beperken van rij-afstanden en -bewegingen voor de aanvoer van materieel en grond.
- methoden om trillingen en geluidsoverlast zoveel mogelijk te beperken, zoals het drukken van een damwand in plaats van heien of het inzetten van elektrisch materieel;
- het beperken van lichtverstoring door werkzaamheden uit te voeren in de daglichtperiode;
- het gefaseerd werken vanaf een zijde zodat niet op het gehele dijktraject sprake is van verstoring.

Uitvoerbaarheid van het voorkeursalternatief onder de natuurwetgeving

Soms kan op grond van objectieve gegevens niet worden uitgesloten dat het voorkeursalternatief, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten (zoals in cumulatie met de A15), significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. Dan moet een Passende beoordeling opgesteld worden.

Als blijkt dat een Passende beoordeling opgesteld moet worden, dan adviseert de Commissie om deze op te nemen in het MER. Dan staat alle milieu-informatie over het project bij elkaar en wordt duidelijk in hoeverre het voorkeursalternatief uitvoerbaar is. Onderzoek in de Passende beoordeling of het zeker is dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. In de Passende beoordeling mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.^{10 11}

4.5 Verkeer

Het verbeteren van de verkeersveiligheid wordt door de omgeving gezien als een belangrijke meekoppelkans. De verkeersveiligheid wordt in de huidige situatie op delen van het studiegebied als onveilig ervaren¹², wat invloed heeft op het verkeersgedrag. In de huidige situatie wordt (een deel van) de dijk namelijk gebruikt door verschillende categorieën verkeer, zoals landbouwvoertuigen, vrachtverkeer, woon-werkverkeer en recreatief verkeer (motoren, fietsers, wandelaars). Beschrijf in het MER de verkeersafwikkeling en

¹⁰ De ADC-toets bestaat op grond van artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming uit de volgende vragen: A: is er een alternatieve oplossing voorhanden? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot algemeen belang? C: zijn compenserende maatregelen mogelijk om de gevolgen teniet te doen?

¹¹ Uitspraken waaronder het arrest Briels (ECLI:EU:C:2014:330) en arrest Orleans (ECLI:EU:C:2016:583) hebben meer duidelijk gemaakt over de toelaatbaarheid van mitigatie en compensatie in het kader van plannen en projecten in Natura 2000-gebieden. Als een voornemen bijvoorbeeld leidt tot aantasting van een habitatype, en herstelmaatregelen op een andere locatie worden getroffen, dan zal het in de regel niet gaan om mitigatie maar om compensatie. Voor het plan of project dient dan de ADC-toets te worden doorlopen.

¹² Dit speelt vooral bij Westervoort en Loo. Meerdere zienswijzen benadrukten het belang van het verbeteren van de bestaande verkeerssituatie. Ook werd in meerdere zienswijzen de zorg geuit over de mogelijke negatieve effecten op de verkeerssituatie tijdens de werkzaamheden.

verkeersveiligheid in de referentiesituatie, tijdens de verschillende fasen van uitvoering en na realisatie van de dijkversterking. Geef aan welke maatregelen mogelijk zijn om verkeershinder en verkeersonveilige situaties in de realisatiefase te beperken. Geef ook aan welke maatregelen mogelijk zijn om de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid in de gebruiksfase te verbeteren. Besteed daarbij in ieder geval aandacht aan mogelijkheden voor een fietsvriendelijke inrichting van de bestaande weg of een vrij liggend fietspad.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Irma Dekker MSc

dr. Roeland During

prof. dr. ir. Matthijs Kok

dr. Patrick Patiwael (secretaris)

drs. Liesbeth van Tongeren (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Goedkeuring van een projectbesluit (in het kader van de Omgevingswet).

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet, de opvolger van onderdelen C en D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage, geeft aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit K4, “werken ter beperking van overstromingen”. Daarom wordt een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Initiatiefnemer besluit

Waterschap Rijn en IJssel

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 23 april 2023 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3712](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

